

ONTVANGENIS VADER, MOEDER EN KIND

Op het moment waarop een nieuwe mens ontstaat, versmelten de genen van vader en moeder. Versmelten dan ook hun zielen? En als de mens een ziel bezit – komt die dan van God wellicht? Dan is bij de wording van elk kind dus een Derde betrokken, de Schepper van al wat is. Eens in soms duizend jaar wordt er op aarde een volmaakt kind geboren, met een ziel waarin God kan verschijnen als in “een hemelse Spiegel”.

Volgens het dogma van de *Erfzonde*¹ raakt de ziel van ieder mens bij de conceptie bevreemd. De geschiedenis kent volgens de leer van Rome slechts twee gevallen van *onbevleete ontvangenis* – bij Maria van Jozef en haar moeder, Anna van Joachim. Die van de *Gezegende Maagd en Moeder* werd in 1854 door paus Pius IX afgekondigd²; die van haar moeder Anna berust op vroege christelijke legendes rond de intronisatie van haar kind tot hemelskoningin. Om die kosmische rang te kunnen bekleden, moest Maria in de schoot van haar moeder al zondevrij ontvangen zijn; pas daardoor kon zij later de goddelijke *Verlosser* dragen.

Het geloofsvolk begreep dat Maria en Anna niet van hun mannen een heilig kind konden hebben ontvangen. Kerkelijk volksonderwijs heeft het daarbij gelaten – seks was immers traditioneel *onrein*, ook al lang voordat er sprake was het christendom. Slechts het dier kent immers de weerzin niet tegen de uitvloeielen van het lichaam – speeksel, braaksel, pis, uitwerpselen, maandbloed of zaad. De mens daartegen keert zich in alle culturen af van wat het lichaam verlaat.³ In het jodendom en de islam zijn de reinheidswetten rond resp. *Kashrut* en *Dhabiha halaal* zelfs kenmerkend voor de

¹ > Lemma Erfzonde

² In the Constitution *Ineffabilis Deus* of 8 December, 1854, Pius IX pronounced and defined that the Blessed Virgin Mary 'in the first instance of her conception, by a singular privilege and grace granted by God, in view of the merits of Jesus Christ, the Saviour of the human race, was preserved exempt from all stain of original sin.' (Catholic Encyclopedia)

³ Jezus rekende daartoe ook goddeloze taal en het uitkramen van religieuze onzin: “Zien jullie dan niet in dat alles wat de mond ingaat in de maag terechtkomt en in de beerput weer verdwijnt? Wat daarentegen de mond uitgaat komt uit het hart, en die dingen maken een mens onrein.” (Matteüs 15.17)

trouw aan het geloof van de vaders. En bij alle volkeren is de seksuele aandrifft omgeven van meer of minder vindingrijke taboes, ook al kent bijvoorbeeld de *Talmoed* erotische dromen⁴; is seks er in de islam om de partner te plezieren en in liefde te behouden.⁵ Zelfs het communistische China verdedigt kuisheid als nationaal goed.⁶

Nergens gaat de beschaafde mens achteloos met de zedelijke reinheid van de mens om; bij vele volkeren moeten jongens en meisjes inwijdingsriten ondergaan alvorens als volwassene mee te tellen en seksueel verantwoord mee te tellen. Daarbij is de schaamte de mens aangeboren. De cultureel antropoloog weet van geen volk dat die specifieke schuwheid niet kent. In ontwikkeling achtergebleven oerwoudstammen tolereren weliswaar de naaktheid van de volwassen mens, maar gedragen zich tegelijk ingetogener dan sommige mensen in de beschaafde wereld.

De mens bedekt vooral dat deel van het lichaam, waarmee hij het dichtst bij de seksueel andere kan komen; hij beschermt daarmee zijn privacy en zelfrespect. In de berglanden van het eiland Nieuw-Guinea verhullen mannen de fallus met spectaculaire kokers van de fleskalebas. "Zonder peniskoker heeft een Papoea-man een gevoel van schaamte".⁷

Nikaab, burka, chador of het habijt van de kloostervrouw zijn slechts uitvergrotingen van het principe 'vijgenblad' uit het mythische begin van de mensheid als een soort apart van het dier. Schaamte en hekel zijn voor de psycholoog essentiële menselijke gevoelens. Dieren kennen geen van beiden, en kuisheid, onthouding of andere uitdrukkingen van morele gevoeligheid komen in de natuur niet voor. Natuur vormt de onderkant van de *cultuur* – die geestelijke en technisch-wetenschappelijke kosmos die de mens erbovenop heeft gebouwd.

Doch in fasen van de geschiedenis, waarin samenlevingen hun innerlijke beschaving verliezen, wordt de schaamteloosheid als *natuurlijk* ervaren en publiekelijk uitgedragen. Heden ten dage beschouwt menigeen de mens als een *naakte aap* en – gedraagt zich er na. Maar waar het dier zijn lusten en driften dwangmatig uitleeft,

⁴ Talmoed column van Leo Mock

<http://www.crescas.nl/?page=Talmoed%20column%20van%20Leo%20Mock&id=39>

⁵ Sex Education, An Islamic Perspective - <http://www.islam-usa.com/s9.html>

⁶ Bij Mao was seks vooral bedoeld voor de productie van nog meer boeren, arbeiders en soldaten. Pas tegenwoordig, aldus nieuwsberichten, halen vooral jonge Chinezen "het tekort aan seks onder Mao in".

⁷ <http://nl.wikipedia.org/wiki/Peniskoker>

kiest de mens willens en wetens ervoor om zich niets te onthouden wat lichamenlijk genot verschaft, ook al kost dit op den duur aanzien, welzijn, partnerschap en het evenwicht van het leven op aarde.

Zelfs de dreigende klimaatverandering in de hemisferen en de agronomische ontvricting van de continenten door mateloze productie en consumptie van de massa zijn de gevolgen van een vergaand ontzield gedrag dat de achteruitgang van zedelijkheid als vooruitgang propageert.

Maagdelijkheid wortelt diep in het religieuze verleden, toen mensen op kuise godinnen van het haardvuur en het huiselijk welzijn bouwden. Ook de rondborstige moedergoden die sinds het begin van de culturen over de vruchtbaarheid van schoot, vee en akker hebben gewaakt, hielden vooral de eer hoog van de vrouw als draagster van het leven.

De priesteressen van Artemis, Astarte, Ashtoret of Umm Attar tot de godinnen van Egypte en Hellas en de heilige Vesta van Rome zijn kuis geweest, zoals later de *bruiden van Christus* in conventen en abdijen. De heiliging van de kuisheid kwam niet na Christus uit de wolken vallen; ze kreeg alleen een nieuwe, *mariale* mantel.

Virginiteit komt als stille belofte van *virga* in de lentetijd – de groene spruit die in de zomer vrucht zal dragen. Artemis, in het voorchristelijke millennium de *hemelse Moeder* van Klein-Azië, was bij Rijzende maan onbevlekt; bij Volle maan zwanger en naar de Nieuwe maan toe de wijze vrouw. Haar vrouwelijke wezen sprak velen aan in het land waar het na-joodse christendom begon – de westelijke landshelft van Turkije. In het vergaande rijk van Artemis waren bekende vroegchristelijke gemeenten ontstaan, zoals die van de Kolossenzen in Midden-Anatolië; de Galaten bij Ankara of de Efeziërs aan de Anatolische kust, aan wie drie indringende brieven van de apostel Paulus waren geadresseerd.

Maria van Jezus werd in het jaar 431 in Ephesus (*Efeze*) tot Moeder van de nieuwe Lichtgod uitgeroepen, de *Apollo uit Judea*. In die Byzantijnse kustplaats lag het grote heiligdom van godmoeder Artemis, zuster van de zonnegod dat toen tot een ruïne verviel. Bisschoppen en presbyters, in concilie bijeen, gaven de nieuwe *Moeder Gods* een van die vele namen van Artemis – '*Koningin des Hemels*'. Volgens een legende was Maria na de kruisdood zelfs naar het heilige Ephesus gevluht. De doorwrochte *Catholic Encyclopedia* oordeelt daartegen dat "het bewijs voor haar duurzaam verblijf in Jeruzalem veel sterker is".

De verheffing van Maria tot *Moeder Gods* lag in de theologische logica van de vergoddelijking van de *Timmermanszoon*. Dat laatste gebeurde in het jaar 325 in het keizerlijk paleis van Nicea, aan het meer van Iznik, noordwestelijk Turkije. Daar werd door een synode bijna unaniem besloten dat *God de Vader* en *God de Zoon* “van dezelfde substantie zijn”.

Tot het laatst had Arius van Alexandrië de stelling verdedigt dat er maar één God kan zijn die de Schepper is, ook van Jezus Christus. Het heeft meer dan een eeuw geduurd to dat de kerkpolitieke machthebbers de gelovigen het reine monotheïsme van Arius hadden uitgedreven.⁸ Rome had daarmee zijn onschuld verloren bij de omgang met de rede en de goddelijke vrijheid van geloof en gedachte.

Op het theologisch vervolgoncilie op Nicea, de synode *Efeze I* van 431, streed Nestorius van Constantinopel vergeefs tegen zijn geloofsgenoten die de Maagd Maria *Theotokos* noemden, ‘Baarster Gods’. Hij zag het verschil tussen de goddelijke en menselijke kenmerken van Jezus. Maria kon volgens hem de moeder van de persoon Jezus de Nazarener zijn, niet van diens goddelijkheid. Doch gezien Jezus wel de *Christos* was, de ‘Gezalfde’ van God, noemde Nestorius diens moeder *Christotokos*, ‘Baarster van de Christus’. Sommigen afgevaardigden vonden dat redelijk; de meesten vonden van niet, en zo werd Maria de *Moeder* door *God de Vader*, zonder de ‘substantie’ van de Zoon.

De kwestie werd voorgelegd aan de paus die voor het jaar 449 het Concilie *Efeze II* bijeenriep. Daar moest voorgoed worden besloten dat in Christus het menselijk lichaam en de goddelijke geest een onafscheidelijke eenheid vormden, niet half god, half mens zoals in de mythen van de oudheid, doch samen een eenmalig *Een*. God was dus niet slechts spiritueel aan de mens verschenen; hij was mens geworden – in Jezus van Nazareth geïncarneerd. Ergo was Maria de *Moeder Gods*. Theologen bleken toen al meesters van het woord dat *heillose* verwarring sticht.

Een minderheid van de deelnemers aan het concilie vond de gedachtegangen van hun broeders in Christo zo irritant dat ze elkaar in de haren vlogen. Er moesten

⁸ De Germaanse volkeren waren voornamelijk Arianen, vooral in de Duitse landen en Noord-Italië (Ravenna). Ze verloren de meningsstrijd, maar de overtuiging dat ook de christelijke God één is, bleef in niches van het christendom virulent. De moderne unitarische gemeenten in de VS zijn *Arianen*. Isaac Newton die een hoofdrol speelde in de wetenschappelijke revolutie, dacht zoals de Arianen: dat Christus niet God was. De monofysitische leerstellingen leven voort in de [Koptische religie](#), maar ook bij de Jakobieten of [Syrisch-Orthodoxe kerk](#) en bij de [Armeens Apostolische Kerk](#).

keizerlijke soldaten aan te pas komen om het gewelddadige dispuut te sussen, en de paus in Rome sprak verwijtend van een “roverssynode”. *Efeze II* heeft dan ook het christendom van zijn, toch al wankel, eenheid beroofd. Bij stralende zomerzon begon in de 5^e eeuw na Christus wat later het *Grote Schisma* werd tussen het westerse en oosterse geloof, het pauselijke *Rome* en het keizerlijke *Constantinopel*⁹.

Het kerkgezag vestigde voor de zekerheid in 451 aan de Zee van Marmara, op het *Concilie van Chalcedon*, zijn eigen onfeilbaarheid in geloofsdoctrines. Maar de ware vrede van de godgeleerden is nooit meer tot het christendom teruggekeerd. De Kerk van Rome bleef uiteindelijk in haar mening over zichzelf solitair, ook al spreken katholieke kerkmakers heden van “overbrugbare misverstanden in het verleden” en blijft de *oecumene*, die “ene bewoonde wereld”, de droom van veel christenen in oost en west die de na-christelijke (en tevens na-islamitische) bahá’ís ondertussen langzaam realiseren.

Het zijn ook de niet-christelijke bahá’ís die vanuit hun *Geschriften* de vroege christelijke geloofsmakers begrijpen, want als God zich op het mensenvlak manifesteert, zoals in Jezus Christus, gebeurt dat als een volkomen spiegeling die het inzicht kan waarnemen maar het oog niet. Het is daardoor alsof de mens in *de Christus* God ontmoet. Jezus heeft zich in die richting herhaaldelijk uitgelaten. Hij ontleent Zijn charismatisch gezag naar eigen woorden uitsluitend aan de *Heer* en *Vader* in de hemel die Hem *gezonden heeft*.

Het verschil tussen de christelijke visie en die van bahá’ís schuilt in de werkwoorden *incarneren* en *manifesteren*.

Christenen leren:

“In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God... En het Woord is mens geworden en heeft onder ons gewoond.”¹⁰

Bahá’ís leren:

“Voor ieder scherpziend en verlicht hart is het duidelijk dat God, de onkenbare Essentie, het goddelijk Wezen, onmetelijk verheven is boven iedere menselijke

⁹ Het Grote Schisma tussen de westerse en oosterse Kerk wordt gewoonlijk gedateerd in 1054, toen de paus van Rome en de patriarch in Constantinopel elkaar excommuniceerden. Feitelijk was het schisma de uitkomst van een eeuwenlange periode van vervreemding tussen de twee Kerken.

¹⁰ Joh. 1.1 en 1.14

eigenschap, zoals lichamelijk bestaan, stijgen en neerdalen, vooruitgang en teruggang.”¹¹

God blijft zich historisch in ‘Heilige Spiegels’ openbaren. Ook Jezus Christus was een van die *Spiegelbeelden* Gods. Het wonderlijke verhaal van de *Onbevleete Ontvangenis* heeft eveneens een ware kern, want in de schoot van een vrouw versmelten de erfelijke eigenschappen van vader en moeder, maar niet hun beider geest of ziel. Het hart van elk kind is in wezen een eenmalige emanatie van de Schepper¹². Maar bij de geboorte van de mens die geroepen is tot *Manifestatie van God* trillen de bouwstenen van het universum waaruit de mens is opgericht en schudt “de gehele schepping op haar grondvesten”. Bahá’u’lláh openbaart wat er verder gebeurt:

Aangezien er geen band van directe gemeenschap kan zijn die de ene ware God met Zijn schepping verbind, en er geen enkele overeenkomst kan bestaan tussen het vergankelijke en de Eeuwige, het toevallige en de Absolute, heeft Hij beschikt dat in ieder tijdperk en iedere beschikking een zuivere en onbevleete Ziel in de koninkrijken van hemel en aarde wordt geopenbaard. Aan dit ondoorgrondelijke, dit mysterieuze en hemelse Wezen heeft Hij een tweevoudige natuur toegekend: de stoffelijke die behoort tot de wereld van de stof en de geestelijke die uit het wezen van God Zelf is geboren. Bovendien heeft Hij Hem een dubbele rang verleend. De eerste rang die betrekking heeft op Zijn innerlijkste wezen duidt op Hem als Een wiens stem de stem van God Zelf is.(-) De tweede rang is de menselijke rang die toegelicht wordt door de volgende verzen: "Ik ben slechts een mens zoals u; "Zeg: Ere zij mijn Heer! Ben ik meer dan een mens, een apostel?"

Volgens de Bahá’í-leer zijn de *Manifestaties van God* schepselen boven de engelen.¹³ Zij zijn de “Universele Spiegels” waarin God aan de mens verschijnt. Op het toneel van de geschiedenis verschijnen Zij als individu tussen geboorte en dood. Elk van hen heeft een biologische vader en een moeder die door *de Hemel* zijn verkozen. Maar Hun wezen is als dat van God, waarbij Zijzelf de *interface* zijn waar informatie doorheen stroomt uit het systeem van het Onkenbare naar het systeem van het kenbare voor de mens.

Uiterlijk hebben de *Goddelijke Manifestaties* een natuurlijke biografie, doch “wie hen herkent heeft God herkent”. Zij manifesteren de eigenschappen van God die relevant

¹¹ Bloemlezing uit de Geschriften van Bahá’u’lláh, p. 33

¹² Een kunstwerk is een ‘emanatie’ van de kunstenaar; het bevat diens eigenschappen, maar niet diens wezen.

¹³ Bahá’u’lláh spreekt van “rondwarende engelen” die ook de mens begeleiden.

zijn voor de behoefte van de mens in de tijd van Hun komst. Zij verschijnen in de geschiedenis als de zon die eveneens niet overal tegelijk opgaat. Ook het ochtendlicht kan schuilgaan achter de wolken van scepsis. Slechts weinigen zien de komst van een Manifestatie van God meteen. Maar waar God verschijnt veranderen de tijden – zoals tegenwoordig in de wereld.

Dat allemaal staat oneindig ver boven de theologische vraag of, tweeduizend jaar geleden, de vrouw van een achtenswaardige timmerman in Galilea een normaal huwelijksleven heeft geleid en daarbij zwanger is geworden van een kind dat de naam *Jeshua*, *Jezus*, kreeg, naar de verkenners die Mozes op zoektocht had gestuurd naar het Beloofde Land.

De omgeving reageerde verbaasd maar volslagen redelijk: “Hij kwam aan in zijn vaderstad en gaf de bewoners onderricht in hun synagoge, zodat ze stomverbaasd waren en zeiden: ‘Hoe komt hij aan die wijsheid en hoe kan hij die wonderen doen? Hij is toch de zoon van de timmerman? Is Maria niet zijn moeder, en zijn Jakobus, Jozef, Simon en Judas geen broers van hem? Hij is toch de zoon van de timmerman? Maria is toch zijn moeder, en Jakobus en Josef en Simon en Judas dat zijn toch zijn broers? En wonen al zijn zusters niet in onze stad? Waar heeft hij dat dan allemaal vandaan?’¹⁴”

Bovendien: “Een edel mens is een edel mens, of hij nu geboren is uit een vader of niet. En als het een verdienste was om zonder vader geboren te zijn, dan was Adam edeler en voortreffelijker dan alle Profeten en Boodschappers, want Hij had vader noch moeder.”¹⁵

Feit is dat Jezus de Nazarener op natuurlijke wijze op het toneel van Zijn tijd verschijnt en in Evangeliën als zodanig wordt beschreven. Pas zijn volgelingen hebben geconcludeerd dat Hij *God was uit Licht, als mens geboren, maar niet ontvangen*. Vergeefs had Hij hen gewaarschuwd: “Laat je ook niet leraar noemen, want jullie hebben maar één leraar, de messias”¹⁶. Daarmee begon de Leer van Jezus Christus te verworden in christologie die definieert “wie Christus was en is”.

In dit verband denkt vooral Rome nog als in de strijdtijden van Nicea, Efeze en Chalcedon, toen de waarheid in stemming werd gebracht. Ook paus Benedictus XVI

¹⁴ Matteüs 13.54-56

¹⁵ ‘Abdu’l-Baha’, Beantwoorde Vragen, XVIII, Over de grootheid van Christus

¹⁶ Matteüs 23.10

heeft die oude denkwijze verwoord toen hij nog een Duitse theologieprofessor was: "De conceptie van Jezus uit een maagd is belangrijk omdat blijkt dat Gods Geest in de wereld van het lichaam kan ingrijpen. De materie is Gods."¹⁷

Bahá'u'lláh bevestigt: "Van Hem is de wereld der schepping". En de *Gezondenen van God* zijn "de bron van wonderen en de verwekkers van prachtige tekenen". Maar er staat ook geschreven: "De natuur is onderworpen aan een absolute regel, aan vaste wetten, aan een volledige orde en een volmaakt patroon, waarvan ze nooit afwijkt"¹⁸ GCV

¹⁷ Het authentieke citaat staat op www.kath.net.phd?id=8937

¹⁸ 'Abdu'l-Bahá, Beantwoorde Vragen, I